

NR.1

TĀHEKE

1985
ISSN 0134-2266

Olen «Täheke». Tulen teie kodudesse kord kuus. Alati on mul siis kaasas jutustusi ja luuletusi, lugu oktoobrilastest ja vastused teie küsimustele. Kindlasti on ka kimbuke mõistatusi ja meisterdamistöö.

«Tähekesele» tegijad hoiavad mind väga. Iga kord, kui aasta täis saab, tehakse toimetuses minust raamat. Kõige esimese raamatu seljale on kullaga trükitud «Täheke» 1960. Nüüd on neid raamatuid juba kakskümmend viis. Tähendab, mul on väike juubel.

Kui mind kätte võtta, siis jutustan ma paljust: kus olen käinud ja mida näinud, kes on mulle kirjutanud ja kes joonistanud. Koputan sageli koolide ja laste-aedade ustele. Mulle meeldivad lapsed, kes korralikult õpivad, ema ja isa abistavad ning palju teada

Mitmesugused vanused

ELLEN NIIT

«Tähekesele»

VEND SAI EILE MUL VIIS.
EMA ÜTLEB: «MIS SIIS!
VIIS ON ILUSAIM NUMBER MAAILMAS.»
MUL ON TIIBADES LEND.
OLEN KÕVEM KUI VEND,
OLEN KÜMME, TE PIDAGE SILMAS.

OLEN KAKS KORDA VIIS!
ISA ÜTLEB: «MIS SIIS!
KÜMME OLLA ON IGATI ÄGE.
KÄID SIIN KAASLASTE SEAS,
SILMAD SÄRAMAS PEAS.
KOGU VÄRK LÄHEB ÜLESSEMÄGE.»

ÕDE ON MEIL VIISTEIST,
PALJU TÄHTSAM VEEL MEIST.
TA ON KOLM KORD VIIS, SAATE ARU.
RÄÄGIB NAABRITE LIIS:
«OLGU KOLM KORDA VIIS!
MIS SAAB SELLINE MAAILMAST ARU!»

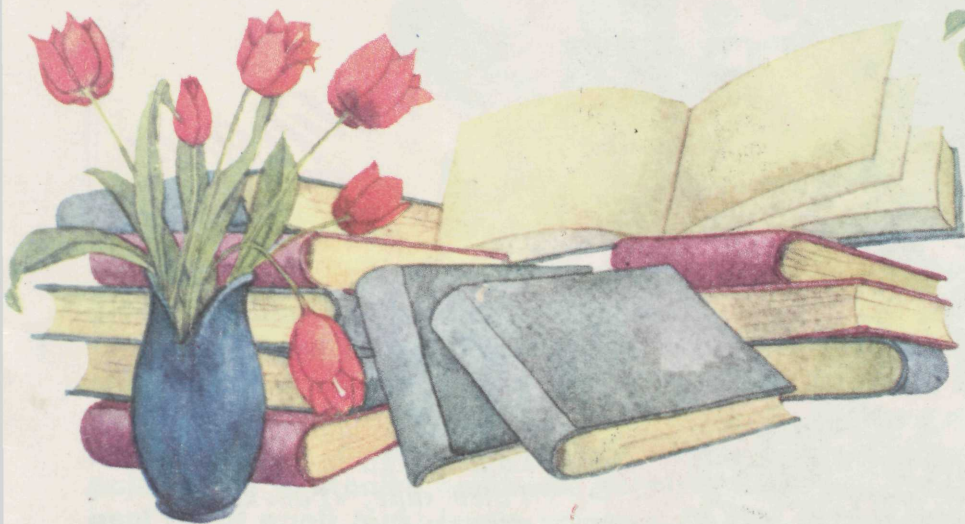
tahavad. Mida kõike on minult küsitud! Kui kõrge on Tallinna teletorn? Kus asub Karakumi kõrb? Kes võib saada autojuhiks? Kuidas kaamel magab? Et igale küsijale vastata, pean ise palju lugema ja uurima.

Teie, oktoobrilapsed, õpite tundma meie suurt kodumaad. Minuga olete te käinud Moskvas ja Leningradis, saanud teada, kuidas kasvatatakse Armeenias viinamarju, ja kuulnud, miks kerkivad Siberisse uued linnad.

Kahekümne viie aasta jooksul olen saanud endale palju sõpru. Iga päev avan erutusega postipauna. Kui leian sealt tervituse uuel kirjasõbralt, on mul alati rõõmus meel.

Aitäh kõigile, kes mind oma sõbraks peavad!

Teie «TÄHEKE»

MIS SEE LIISU KA TEAB!
ENNAST TÄHTSAKS VAID PEAB,
SEST ON KAKSKÜMMEND AASTAT TA IGA.
MEMM MEIL ÜTLEB: «MIS SIIS!
SEE ON NELI KORDA VIIS.
LIIGA VÄHE, SEE ONGI SEE VIGA.

KUI SAAB KAKSKÜMMEND VIIS,
VAATA SIIS, VAATA SIIS
ON TAL TEISIGI HINNATA TAHE.»
MINA ÜHT SELLIST TEAN
JA ÜTLEMÄ PEAN:
TA ON NAKSAKAS, MÖISTEV JA MAHE.

Illustreerinud TIINA REINSALU

TAAT MEIL ÜTLEB: «NII NOOR!»
KÜMNEAASTASTE KOOR
AGA HÖISKAB: «JUST SOBIVALT VANA!»
TA ON VIIS KORD VIIS.
NOH, TA ELAGU SIIS
ÜHA NIISAMA TARMUKANA.

Esimese «Tähekesega» tõi mulle vanaema. Olin veel pisike. Ma ei osanud siis lugeda, aga pilte vaatasin küll. Mul on ka vend, kes on minust veidi noorem. Vanaema tõi ühe «Tähekesega» ja oligi riid majas. Me tahtsime mõlemad käsitöölehelts karpida teha. Koos meisterdamisest ei tulnud midagi välja.

Nüüd toob vanaema korraka kaks «Tähekest». Nii ongi «Täheke» meie peres kahekordselt oodatud.

JAANIKA KÄÄRST Tartust

«Täheke», ma sulle varsti joonistuse saadan ka. Luuletuse suvepäevist tahan valmis mõelda. Vanaemme kiisust-kutsust midagi ma kirjutatan. Naabritädi roosast notsust salmi valmis luuletatan.

ALLIKI KRUBERG Narvast

Kui ma «Tähekesega» avan, siis mõtlen, kas seekord on sees Eno Raua lugusid või Ellen Niidu luuletusi. Kui ei ole, siis ma vahel kurvastan, sest nad on minu lemmikud. Aga sellest pole midagi, ka teised kirjaniikud on toredasti kirjutatud. Aitäh!

VICTORIA KASS Paidest

Kirjutavad meie kirjasõbrad

«Akna taga väike maja...» — joonistanud PIRET PLOOM Võru Pioneerimajast

Oleks minu teha, siis võiks «Täheke» ilmuda kaks korda kuus. On ju nii palju huvitavat, mida võiks lastele edasi rääkida. Siis saaks ajakirja panna rohkem ilusaid joonistusi ja jutte. Muidugi ka käsitöölehti. Minule meeldib väga käsitöö, sest see tuleb mul hästi välja.

JAKO-PRIT RAUD Paidest

«Suusapäeval» — joonistanud RAINER TOPS Tamsalu Keskkoolist

Ma olen «Tähekesega» juba ammu tuttav. Kui ma veel lugeda ei osanud, vaatasin pilte. Mulle meeldib otsida tuttavate kunstnike joonistusi. Tunnen ära onu Raivo tööd, põnevalt joonistab Evi Valdov.

Üks kaanepilt oli väga huvitav. Sinna oli joonistatud suur õun. Õun oli nii suur, et sellest oleks jätkunud viiele poisile.

Loen hoolega «Uudishimulike» lugusid. Muidugi nuputan ja meisterdan käsitöölehtede järgi.

MARI-LIIS TÖRS, Viimsi Keskkoolist

Olen väike lauluneiu. Laulan ikka la-la-laa. Tulen sulle, «Tähekesega», külla Tallinna.

Kaasa toon sul luuletusi, mida hindad sa. Sületäie joonistusi. Korraldad ehk näitust ka?

KRISTIINA LAAS Valgast

Võru laste vigurivändad

Võru Pioneerimajas käis AGNES JÜRGENS

Pildistanud TIIT KOHA

Seinal on suur Krõlli-pere. Sealt nad lapsi vaatavad. Silmad säravas ja suud naerul. Lapsed vaatavad vastu. Nendegi silmad hakkavad särava ja suud lähevad naerule. Muidugi, kõik need vigurivändad on ju laste endi tehtud. Kadi tegi Krõllimamma. Signe õmbles Krõlli-papa. Julia meisterdas roosa poja. Kersti ja Monika nokitsesid valmis sinised pojad. Merle pani omalt poolt Muki lauale valvama. Ei jõua üles lugedagi, kes mida meisterdas. Terve tuba on mänguasju täis.

«Meid kutsutaksegi mänguasjameistriteks,» ütleb õpetaja Sirje Pakler. Ta on ringi juhendaja.

Tüdrukud tõmbavad sahtlid lahti. Siin on nõöbid. Siin niidid. Siin nõelad.

«Niit ei kuula vahel sõna. Ei taha nõelasilmast läbi minna,» kurdab Signe, endal kaval muie suunurgas. Ta näitab pikka

triibulist väga sõbraliku näoga madu. Sellega läks Signel kaua aega.

«Nõel jonnib tihtilugu. Kipub sõrme torkima,» seletab Monika ja vaatab kelmi pilguga ringi. Tema oli valmis saanud suurte kõrvadega potsataja.

«Õpetaja tuleb meile appi. Ta riidleb nõela ja niidiga,» räägib Olja ning piidleb naerunäose õpetaja poole. Olja meelitas ringi ka oma vanema õe Julia. Kahe peale kokku saab valmis poole rohkem asju.

Ükskord tulid emad vaatama, mida tütreid siin mitu tundi järjest teevad. Nad ei jõudnud laste näpuosavust ära imetleda ja ilusaid asju ära kiita.

«Võtke meid ka käsitööringi liikmeteks,» palusid emad, kui nad seinalle vaatasid ja Krõlli-peret nägid.

Tuisk

Illustreerinud MAARA VINT

JAAN RANNAP

Viimaks on siis tuisk tulnud. Kui Mart hommikul akna juurde jookseb, kihutavad üle õue lumekeerised. Kaevu kõrval on juba paras hang. Tuuleilid pühivad katustelt lund ja tantsitavad seda aianurka.

No nüüd on peaaegu nii nagu kaugel põhjas, külma mere kallastel. Seal kaugel-kaugel, kus isa käis teed ehitamas.

Seal peab talvel majade vahele köied tõmbama, et kange tuisuga naabritele külla minnes ära ei eksiks.

Üks-kaks-kolm on Mardil vildid jalas ja kasukas seljas. «Vaata, et sa kaugele ei lähe,» hoiatab vanaema pliidi juurest. «Puder on kohe valmis.»

Pudrjuttu Mart enam ei kuule. Ta on juba õues.

Lumi nõelab Mardi põski. Mart teab, kuidas selle vastu abi saab. Tuleb selg tuule poole keerata.

Kaevu taga oli suvel ema oapeenar. Et kõrged oavarred maha ei vajuks, vedas ema neile vana pesunööri ette. Mart

THA TOOMET Punase tutiga müts

Kauril on mitu talvemütsi: Siimu ja Priidu vanad karvamütsid, Siimu väikseks jäänud valge suusamüts, tädipoeg Kaarli lapi müts sissekootud K-tähe ja põdraga. Aga kõige rohkem meeldib Kaurile sinine müts, millel on pikad punased paelad allääres ja suur punane tutt pealael. Iga kord, kui ema mütsipaelu lõua alt kinni seob, küsib Kaur: «Ema, kelle müts see siis oli, kui see veel minu müts ei olnud?»

«See oli Peetri müts,» vastab ema.

«Jutusta mulle, mis Peetriga ükskord juhtus,» palub nüüd Kaur. Ja iga kord Kaurile kombinesooni selga aidates jutustab ema niisuguse loo.

«Ükskord läks Peetri ema poodi ja Peeter jäi maja ette teiste lastega mängima. Lükka nüüd jalg ilusti sirgu! Nii. Nad mängisid kulli. Peeter oli kull, ta ajas ühte tüdrukut taga. Tõuse püsti, ma tõmban su püksid üles! Tüdruk jooksis Peetri ees trepikotta ja tõmbas ukse enda järel kinni. Uks oli keskelt klaasist. Topi käsi varrukasse. Sügavamale! Peeter ei pannud klaasi tähele ja tormas vastu ust. Klaas läks katki ja lõikas Peetri käesoone läbi. Teine käsi ka varrukasse! Mitte siia! Siia. Haavast purskas palju verd. Peeter hakkas valjusti nutma ja jooksis trepist üles ema otsima. Ema ei olnud kodus, aga Peetri karjumise peale tuli naaberkorteri onu oma toast välja. Ulata mulle kindad! Naabri onu mähkis Peetri käe köögirätikusse ja viis ta kiiresti traumapunkti. Kas põial on sees? Kui Peetri ema poest tuli, rääkisid lapsed talle, mis Peetriga juhtus. Peetri ema jooksis ka kohe trauma-

pigistab peod ümber jäätunud paela. Nüüd ei ole eksimist karta. Nöör teejuhiks, sumab Mart Reku kuudini. Kui külmaks läks, lõi isa kuudi ümarguse ukse ette siilu lambanahka. Reku on nahast ukse taga kägaras, nina käppade vahel soojas.

Mardil on niisugune mõte, et Reku võiks tuisus ära eksida. Mart hakkaks siis päästemeeskonnaks. Kaugel põhjas ei jäeta kedagi hätta, isa on seda rääkinud. Aga muidugi, igamees peab ka ise teadma, kuidas kurja ilma käes olla. Kui tuisumöllus enam teed ei näe, on kõige õigem end lume alla kaevata ja oodata, millal maru vaibub.

punkti. Teine põial! Kui ema Peetri juurde jõudis, siis Peeter enam nii väga ei nutnud. Kirurg õmbles Peetri läbilõigatud käesooned jälle kokku. Suru nüüd jalg kõvasti vildi sisse! On põhjas? Peetri käsi jäi veel kauaks ajaks sidemesse. Nüüd teine jalg! Kõik. Kui Peeter ükskord sideme päriselt ära võttis, nägid teised lapsed, et Peetri käe peal on pikk punane arm. See arm jääb Peetri käele eluajaks.»

Sellega on loo põhiosa läbi ja Kaur riides. Ema kohendab veel Kauri salli kõrgemale ja tõmbab püksisääred viltide peale. Kaur ohkab sügavalt Peetrile kaasaelamise erutusest ja riidessepanemise palavusest.

«Kas Peetri käsi sai päriselt terveks?» teeb ta katset juttu pikemaks venitada.

«Sõrmed liikusid algul kohmakalt,» ütleb ema. «Aga Peeter tegi ravivõimlemist ja nüüd on haige käsi pea sama osav kui

Mart kaabib hange sisse uru. Paraku ei taha Reku sinna pugeda. Reku ei tea, et tuisu ajal on hange varjus hea. Midagi pole parata, Mart peab ise eksinuks hakkama. Teda üles otsima on Reku nõus. Tarvitseb Mardil ainult koera hüüda, kui see läbi tuisukeerise poisi juurde tormab ja talle niiske nina näkku torkab.

«Kus kodu, Reku?» küsib Mart. Koer laseb ühe kõrva lonti.

«Kus kont? Kus kont?» lisab Mart.

Nüüd saab Reku aru. Kõhuni lumes kalpsab ta teed näidates trepi poole. Ongi õige aeg. Vanaemal on puder valmis.

«ennegi.»

Kaur vaatab emale suuril silmil otsa. «Hea, et talvel ei saa kulli mängida,» teeb ta kokkuvõtte, taganeb paar sammu ja potsab vastu ukseklaasi.

«Kaur!» ütleb ema etteheitvalt.

Kaur tõmbab välisukse lahti.

«Lund sajab!» hüüab ta. «Ma võtan kuurist kelgu. Ma lähen Martti poole kelgutama.»

«Olge mäe peal ettevaatlikud!» hoiatab ema.

«Oh, küll me oleme!» hõikab Kaur tagasi vaatamata.

Ema saadab Kauri silmadega. Seal ta rühib — väike sinine mütakas keset suurt valendust. Kaks numbrit suuremad vildid jätavad kohevasse lumme sügavad vaod ja läbi räitsakate keerlemise vilgub punane mütsitutt kui elus tuleleegike, kui hoiatussignaali.

Pilvede keskel

LEILI ANDRE

TÄNA ON TAEVAS TÄIS
PISIKESI PILVI.
NENDE PEAL RASKE ON
RINGI LIPATA.

ÜKS ON SÜGAV,
KIPUB MATMA PÖLVI,
TEISENI TULEB AGA
HÜPATA.

VÖTAN SIIS HOOGU,
KUID — OH HULLU! —
JALA VIST ÖÖSEL ÄRA
MAGASIN.

PILVEDE KESKELE
NII EI TASU TULLA:
KUKKUDA VÕIB MAA PEALE
TAGASI.

Tuiskamine ja luiskamine

ERIKA ESOP

TUUL AINA TORMAB JA TUISKAB,
POISS AINA LÄRMAB JA LUISKAB.

MIDA TUUL SAAB TUISKAMISEST!
MIDA POISS SAAB LUISKAMISEST!

TUUL SAAB PISUT TEMBUTADA,
POISS SAAB VEIDI VEMBUTADA.

Millal suvi suvitab

OLIVIA SAAR

TEATE, MIS MIND HUVITAB —
MILLAL SUVI SUVITAB!
TAL VIST PUHKUS TALVEAJAL,
SIIS KUI LAPSED SUUSARAJAL,
SIIS KUI LUMES KELGUMÄED,
POISTEL PUNETAVAD KÄED.

TALVEL SUVE PUHKEKUUD.
HÖVA PUHKUST SIIS, MIS MUUD!

Aja lugu

ILMAR TRULL

AJAJÕGI VOOLAB ORUS,
VOOLAB, KUHU VAJA.
SINKA-VONKA AJAJÕKKE
VOOLAB AJAOJA.

HIRMSA HOOGA AJARATAS
TUISKAB ALLAMÄGE.
TEMA OTSIB AJAVANKRIT,
MITTE AJAJÕGE.

AJAVANKER PEATUMATA
LIIGUB IGAL POOL.
SENI PUUDUB AJAVANKRIL
VIIES RATAS — ROOL.

Illustreerinud JAAN TAMMSAAR

Pikk buss

HELJO MÄND

KUSS-KUSS, PIKK BUSS!
PIKK BUSS, PIKK USS!
MIKS SUL MEELDIB LÖÖTSUTADA,
SÖITJAID-SEISJAID ÖÖTSUTADA!

Tuu-tu-tu

TUU-TU-TU TUUTUTAB AUTO,
KUI TAL ON TUULERUTT.
MUIDU TA TUHISTAB TUHMILT,
KUMMIDEL SAHISEV JUTT.

Sõbrad

«TERE!» ÜTLEB MARI.
«TERE!» VASTAB HARI.
KOOS NEIL ÜKS-KAKS-KOLM
PÜHITUD ON TOLM.

Mõistke meest, kes kasvab veel!

OTT ARDER

ÖRN JA VALGE, KERGE KEVAD!
LASTEL ÖUES UNUNEVAD
ISAD-EMAD MÄNGUHOOS.
TEGEMIST ON TÕESTI PALJU,
PALLIMÄNGU, LAULE, NALJU —
KUI SAAKS AINULT OLLA KOOS!

MÕNED LAPSED JUBA SUURED,
TEISED TSIPA TILLEMAD.
MÕNED ÕIGE VINTSKED VENNAD,
TEISED JÄLLE HELLEMAD.

IGAÜHEL TULEB ISE
OLLA VÄLJAS ENDA EEST.
SIISKI LOODAB KÕIGE PISEM,
ET TAS NÄHTAKS TÄITSAMEEST.

TIHTI TAL EI TULE VÄLJA
VÕRDSelt TEISTEGA KÕIK VEEL.
SIIS TEEB TEISTELE SEE NALJA,
TEMAL AGA KURB ON MEEL.
PALUN, ÄRGE MÄNGUST VÄLJA
JÄTKE MEEST, KES KASVAB VEEL!

Halb haamer

HOLGER PUKK

Onu kinkis Tõnule sünnipäevaks haamri ja tangid, ümmarguse plekk-karbi täie naelu ja hulga hõõveldatud lauajuppe. Tõnu tegi kraapsu, ütles aitäh, aga ise mõtles, et mis ta niisuguse kingitusega peale hakkab. Kas onu arvab tõesti, et Tõnul lubatakse parkett-põrandal või kirjutuslaua peal haamritööd teha!

Nagu oleks onu Tõnu mõtteid lugenud, ütles ta:

«Esikus on väike taburet. See kõlbab esialgu töölaauaks küll. Kui seda parajasti vaja ei ole, siis las puhkab näiteks seinakapis.» Onu kingitus Tõnu eriti ei erutanud. Ei nendest lauajuppidest saa nende riistadega midagi vahvat teha. Nii ununes kingitus hulgaks ajaks seinakappi. Alles neljandal õhtul tuli see äkki Tõnule meelde. Sedamaid tassis ta kogu kraami kööki. Pani lauajupi tabureti peale, võttis naela näpu vahele ja virutas haamriga paraja vopsu. Hea, et jõudis sõrmed õigel ajal ära tõmmata. Vasar vuhises naelapeast mööda. Nael kargas põrandale. Järgmise katse ajal oli Tõnu juba targem. Ta hoidis naela näpu vahel ja andis sellele kõpp-kõpp paar kerget lööki. Nael jäi laua sisse püsti. Nüüd võis hoidjad sõrmed ära võtta ja vasaraga tugevamini virutada. Ent vasar ainult riivas naela ja lõi selle viltu. Teine löök aga pörutas naela-poisil küliti laua sisse.

Nii neid naelalöömise äpardusi juhtus ja juhtus ja juhtus. Haamril oleks nagu midagi viga olnud. Kui väga Tõnu poleks ka püüdnud, haamer tahtnuks justkui vihuti viltu virutada.

«Kehv haamer!» vihastas Tõnu ja lükkas oma «töötoa» seinakappi tagasi. Olgu seal! Õige neid tarvis!

Aga järgmisel päeval, kui Tõnu koolist koju tuli ja seinakapi ukse lahti tõmbas, kukkus taburet sealt välja esiku põrandale. Tundus, nagu oleks ta Tõnu oodanud ja tahtnud tulijale vastu tõtata. Sõrmevalu ja meelepaha olid üle läinud. Ja Tõnu pani haamri siinsamas esikus tööle. Mööda, mööda, pihta, aga riivamisi; pihta, aga vastu sõrme; sõrm suhu, mööda, mööda, nael kõveraks; pihta, nael jäi püsti! Jälle pihta! Nael poolest saadik laua sisse! Jälle pihta, nael viltu...

Tõnu viskas rumala haamri käest. Jõi köögis klaasitäie keefirit. Tuli siis esikusse tagasi ja haaras haamri uuesti pihku. Ta oli ju ennist tervelt kaks korda järjest naelale pihta saanud.

Nii ta vibutas haamrit ligi tund aega. Siis tuli hakata ujumistrenni minema. Haamritöö tulemuseks jäi kaks ilusti sisselöödud naela. Kaks naela tunnis! Viiendal proovipäeval läks haamer juba nii sõnakuulelikuks, et lõi viiest naelast paar tükki kindla peale sisse. Nüüd pani Tõnu kaks lauajuppi servapidi vastamisi ja proovis neid kokku kopsida. Ei läinud korda. Laud lendasid põrandale, nael kadus kingariiuksisse. Uus proov. Üks nael läks sisse!

Siis helises uksekell. Helistaja oli ülemise korruse Kalju.

«Mis sa siin kolgid juba mitmendat päeva!» tahtis Kalju teada.

«Teen naelalöömise trenni,» kostis Tõnu.

«Mis trenni seal vaja!» viskas Kalju vastu.

Ta kahmas vasara, seadis naela hakkama ja lõi... mööda. Lõi uuesti... sõrme pihta. Lõi... jälle mööda. Lõi... naela kõveraks. Tõnule tuletas see vaatepilt enda esimest naelalöömise õhtupoolikut meelde.

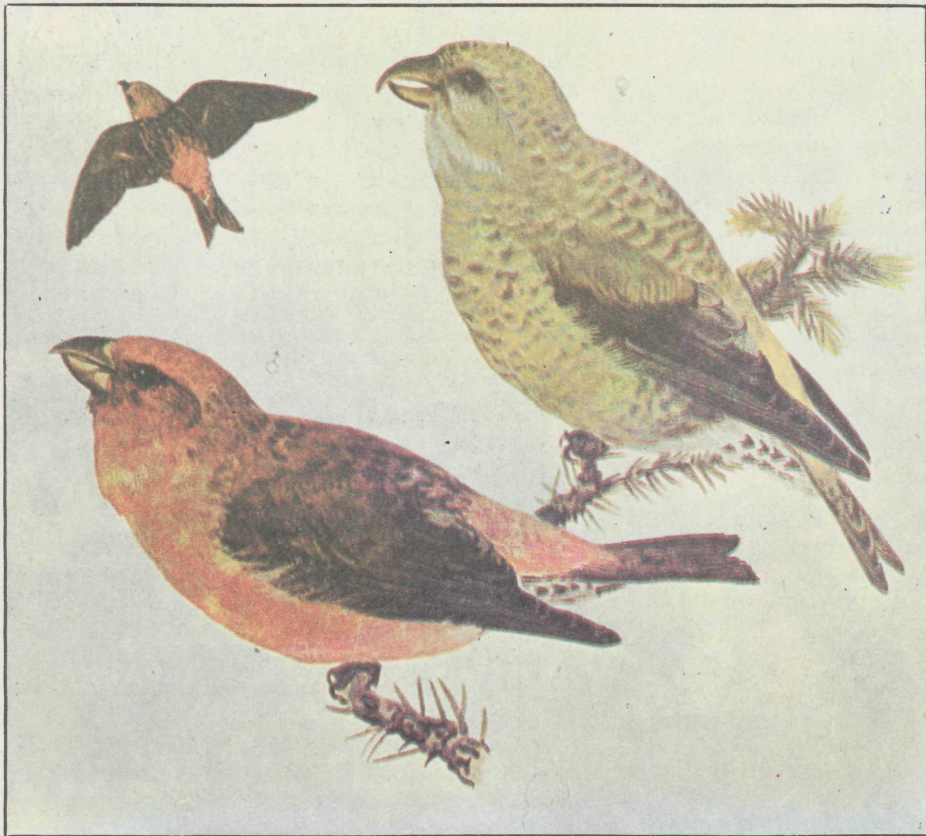
Kalju kopsis ja kopsis, naela sisse ei saanud. Viimaks heitis ta haamri käest ja ütles põlastavalt:

«Häh, va praak haamer!»

Tõnu muheles mõnusasti ja sõnas:

«Aga võib-olla on hoopis praak lööja!»

Ja tal oli tuline heameel, et just niisugune vastus oli keelele tulnud.

Kjüpp-kjüpp-kjüpp! kostab kuuse ladvast ja varsti on kuulda, kuidas puu võrast pudeneb oksalt oksale põrkudes käbi. Siis pudeneb veel üks ja aina veel pudeneb neid, niikaua kuni linnud lõpuks minema lendavad. Kui maas vedelevaid käbisid lähemalt uurida, siis selgub, et nende soomused on õieli väänatud ja seemnetest pole jälgegi järel. Orav närib käbisoomused lahti ja rahn toksib harali, aga äraväänatud soomustega käbid on käbilinnu töö. Käbilind on kohe käbi lind. Kogu elu räästib ta käbisid. Põhitoiduse

hangib ta ikka okaspuudelt. Käbisoomuste lahtikangutamiseks on loodus varustanud käbilinnu vägeva nokakobakaga. Tema noka ülalpool ei kata alapoolt nii nagu teistel lindudel, vaid ulatub sellest konksjalt kas paremalt või vasemalt poolt üle. Nõnda on temal ristnokk, mille järgi lindu ennastki ristnokaks kutsetakse.

Mõnikord käib käbilind kapsapeenralt savisegust mulda söömas või nokib majaseinalt lupja. Eluajal söödud okaspuuseemnetes leiduva vaigu pärast muutuvat vanade

käbilindude kehad pärast surma otsekui muumiateks ja panevat kõdunemisele vastu vaata et oma 15—20 aastat. Sellest on kirjutanud vene loodusteadlane professor Kai-gorodov.

Käbilinde võib meie metsades kohata aasta ringi, aga suurte sisse-rändude ajal on nad valju kjüpita-misega eriti tähelepanevad. Ise-ärans paeluv on käbilinnu ligidus vaiksetel talvapäevadel. Tema on üks väheseid laululinde, kes talve südames laulab. Käbilinnu pesa võib leida mis tahes aastaajal, aga õige käbilind punub pesa veebruarikuus. Märtsis, kui pojad sirguvad, on okaspuuseemneid sööva linnu toidulaud kaetud kõige rikkalikumalt. Käbilinnu pesast on teada, et seda üksnes emalind ehitab, kusjuures isalind kas muidu kuskil lähikonnas vahti peab või siis kaasatoidab ja lauluga innustab. Pesa saab valmis kümne päevaga. Pärast esimese muna munemist ei lahku ema pesalt enne, kui pojad on neljaviie päevased. Isalind tohib oma poegi toita alles siis, kui need on kolmenädalaseks saanud. Kui noored käbilinnud hakkavad lendama, on ka nende nokapooled kenasti risti. Pesapoja nokk näeb välja nagu linnunokk ikka.

Käbilinnud on suured hulgused, kel pole õieti kodu ega kohta. Tema kodu on seal, kus leidub käbisid, aga käbisid tuleb tal aina otsida. Nii nad siis tulevad ja lähevad, mõni jääb kuskile pesitsema ka, aga pärast kaob jälle ei-tea-kuhu. Kui käbirohketel aastatel meie metsad käbilindude häälightsustest rõkkavad, siis ütleme, et on toimunud invasioon. Invasioon tähendab sisserändamist.

Niisugune lind on meie käbilind ehk ristnokk.

FRED JÜSSI

KÄBILIND

UUDISHIMULIKELE

MILLAL ILMUS ESIMENE EESTIKEELNE LASTEAJAKIRI!

1901. aastal, kaheksakümmend neli aastat tagasi. Ajakirja nimi oli «Lasteleht». Selles avaldati jutte, luuletusi, muinasjutte, aga ka lugusid loodusest ja loomadest, nalju, mõistatusi. Aastafel 1922—1940 ilmus lastele mõeldud «Laste Rõõm». Selle ajakirja esimene toimetaja oli ka lastekirjanikuna tuntud Ernst Enno. «Laste Rõõm» korraldas kirjutajatele ja joonistajatele võistlusi, avaldas jutustusi, luuletusi ja muinasjutte.

MITU «TÄHEKEST» ON ILMUNUD!

Ühe aastaga jõuab lugeja kätte 12 ajakirja «Täheke». Kahekümne viie aasta jooksul on ilmunud $12 \times 25 = 300$ «Tähekest». Ajakirja sünnipäevanumber on järjekorras 301.

MIS PÄEV ON TÖNISEPÄEV!

Vanas rahvakalendis kutsuti 17. jaanuari tõnisepäevaks, ka taliharjapäevaks. Tõnisepäev tähistas talve keskpaika, sellest päevast arvati pool talve läbi olevat. Nii inimeste kui loomatoidu tagavarast pidi sel päeval pool alles olema. Kui tõnisepäeval paistis päike, loodeti ilusat suve ja head vilja-aastat. Sellest päevast täheldati ka esimesi kevade märke: päev läheb kukesammu võrra pikemaks ja päike hakkab linu pleegitama. Poole talve möödumise kohta oli ka vanasõna: tõnisepäeval pöörab karu teise külje ja hakkab teist kätta imema.

MILLEST TEKIB HÄRMATIS!

Veeaurust. Öhus on alati veeauru. Kui see külma uduse ilmaga langeb puudele, katusetele, traatidele ning külmub, tekibki härmatis. Härmatis on seega külmunud veeaur või -piisad. Tavaliselt tekib härmatis sinnapoole, kust puhub tuul. Tuulepoolselt küljelt tuleb veel külmumata veeaur.

MILLISEID METSI ON EESTIMAAL KÕIGE ROHKEM!

Männimetsi. Neid on peaaegu pool kogu metsadest. Ükski teine metsapuu ei kasva nii vähenõudlikes tingimustes kui mänd. Mänd lepib liivase ja kuiva maaga. Isegi põõsaid leidub sellisel kehval pinnasel vähe. Aga mänd tunneb end siin hästi. Mänd on meie kõige vismapuu. Ka rabades, kus teised puud liigniiskuse tõttu vastu ei pea, kohtame mändi. Siin on ta ainult meetrikõrgune kidurpuuke. Tartu rajoonis Järvseljal sirguvad Eestimaa kõrgeimad männid — 43 m.

MIDA PÖDRAD TALVEL SÖÖVAD!

Puukoort ja puude noori võrseid. Põdra põhi-foit — sammal, rohi, samblikud — on talvel lume all peidus. Kui oksad asuvad liiga kõrgel, murrab põder kaelaga ladva maha ja sööb siis paljaks. Eriti peab ta lugu noortest männiokstest. Põder vajab aastas seitse tonni toitu, neli tonni sellest moodustavad okas- ja lehtpuude võrsed.

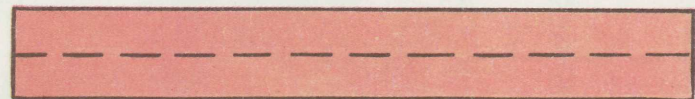
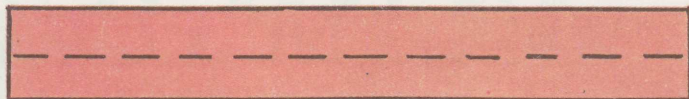
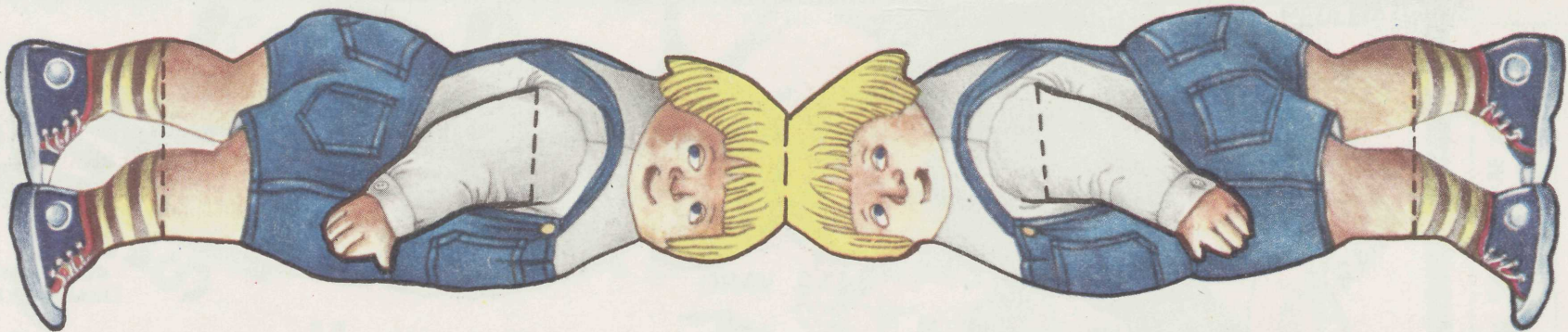

Illustreerinud JAAN TAMMSAAR

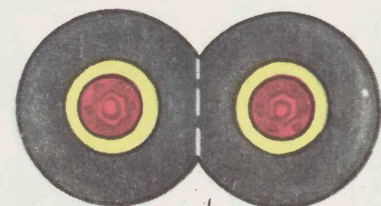
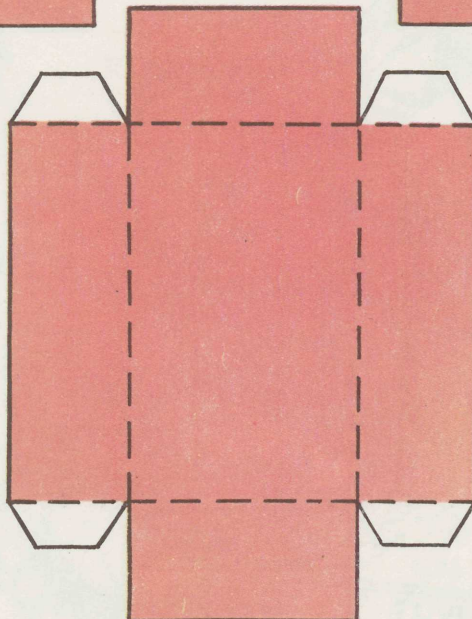
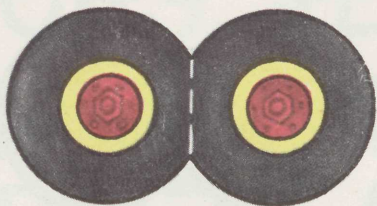
MISSUGUSE KIRJANIKU RAAMATUID LOETAKSE PALJU KOGU MAAILMAS!

Taani lastekirjaniku Hans Christian Anderseni muinasjuturaamatuid. Tema muinasjutte on ka kõige rohkem teistesse keeltesse tõlgitud. H. C. Anderseni tuntumad muinasjutud on kindlasti teilegi tuttavad: «Pöial-Liisi», «Inetu pardipoeg», «Lumekuninganna». Eesti muinasjutte on kogunud ja kirja pannud Fr. R. Kreutzwald. Kui tema «Eesti rahva ennemuistsed jutud» 1866. aastal ilmus, oli see tolle aja kohta kõige mahukam eesti kirjaniku teos. Raamatus oli 43 muinasjuttu ja 18 muistendit.

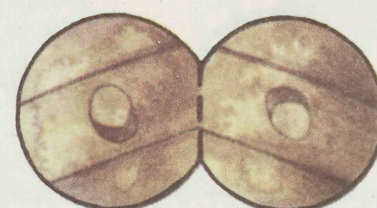
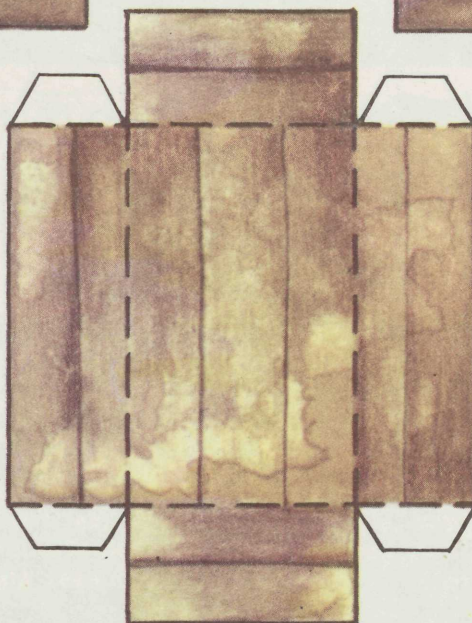
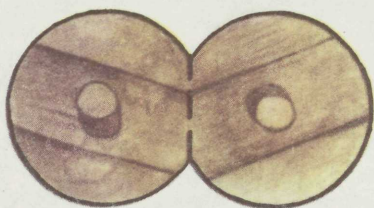
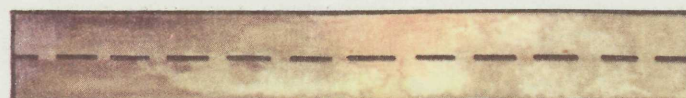
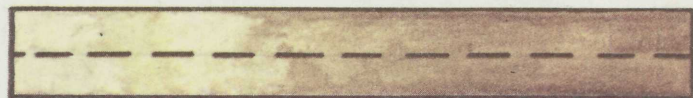
Joonistanud VIIVIKA KALT

Kärumees

Kuigi on alles jaanuarikuu, võib juba kevadele mõelda. Ajale, mil tuleb korrastada kodu- ja kooliümbrust, kaevata aias ning vedada prahti. Eva-Brit Hansson Tallinna 46. Keskkooli I klassist ja tema isa saatsid meile paberist välja lõigatud kärumehe koos käruga. Kunstnik joonistas need «Tähekesse» ja nüüd saate teiegi endale meisterdada niisuguse töömehe. Selleks tuleb mees ja käru pidevat joont mööda välja lõigata. Katkendlik joon näitab, kust voltida ja liimida. Käed ja jalad murra katkendliku joone kohalt üles ja jäta kinni liimimata. Kui käru on nii valmis, et rattad on all ja käepidemed küljes, voldi kokku mees ja pista talle käepidemed pihku. Jõudu tööle!

Redelil

ENO RAUD

ÜSKORD TAHTIS HIIR MÖÖDA REDELIT ÜLES LAKKA RONIDA, KUID EI PÄÄSENUD KUIDAGI ÜHELT REDELIPULGALT TEISELE. SIIS TULI KASS HIIRELE NÄITAMA, KUIDAS MÖÖDA REDELIT

RONIMINE KÄIB. MÖÖDUS AINULT MÖNI SEKUND NING JUBA ISTUSKI KASS TÄHTSALT JA VÖIDUKALT LAKALUUGIL. AGA NÜÜD, KUS KASS ÜLEVAL OLI, EI TAHTNUDKI HIIR ENAM LAKKA MINNA.

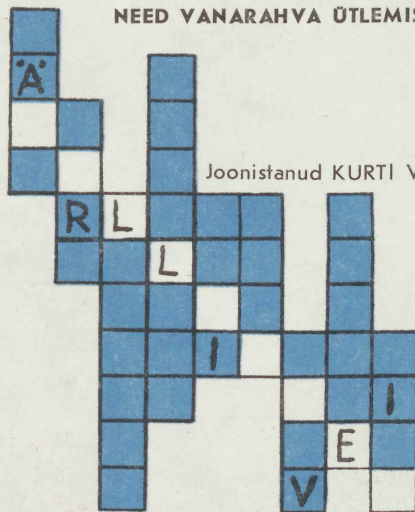
«LÄHEN PAREM HOOPIS ALLA KELDRISSE,» OTSUSTAS TA.

2 Mõistsatust ALAST

MIS ON KIRJUTATUD NUMBER KAHE JÄREL!

ÕUES MÄENÄ,
TOAS VEENÄ.
MEES EHTIAB
KIRVETA SILLA.

LOE KOKKU JA MÕISTATA ÄRA, MIDA TÄHENDAVAD NEED VANARAHVA ÜTLEMISED.

Joonistanud KURTI VOOL

LEIA PILDILT ÜLES NEED LINNUD-LOOMAD, KEDA INIMESED TALVEL TOIDAVAD JA KIRJUTA NIMED RUUDUSTIKKU SUUNAGA ÜLEVALT ALLA. VALGETEST RUUTUDEST SAAD TEADA, KES LAPIMAALT LENDAB MEILE TALVITUMA.

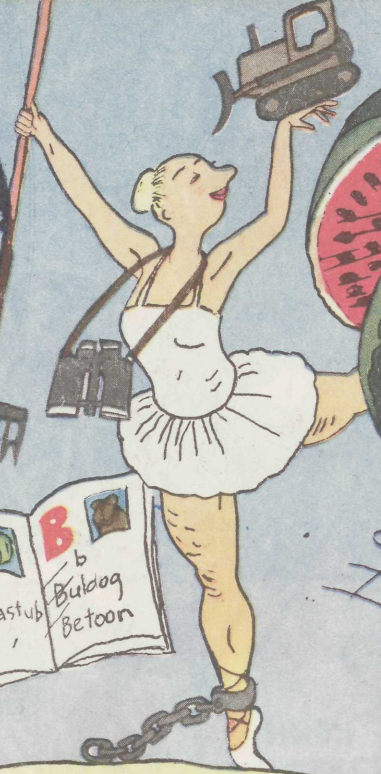
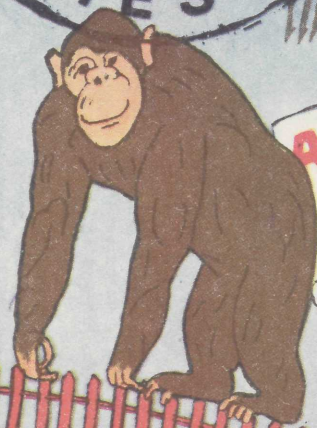
Esikaanel ELLE TIKERPÄE joonistus «Tähekes» sünnipäev»

Детский журнал ЦК ЛКСМ Эстонии и Советской Пионерской организации Эстонской ССР «Тäheke» («Звездочка»). На эстонском языке. Выходит один раз в месяц. Типография Издательства ЦК КП Эстонии, Таллин, 200090, Пярну маantee, 67-а. Адрес редакции: ЭССР, Таллин, 200107, Пярну маantee, 67-а. Цена 20 коп. Объем 2 печ. листа. Тираж 75 800. Заказ 4367.

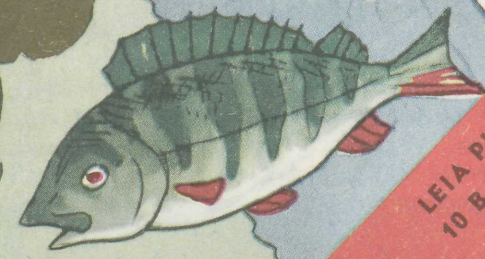
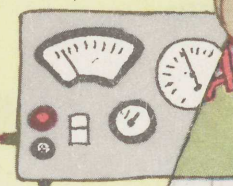
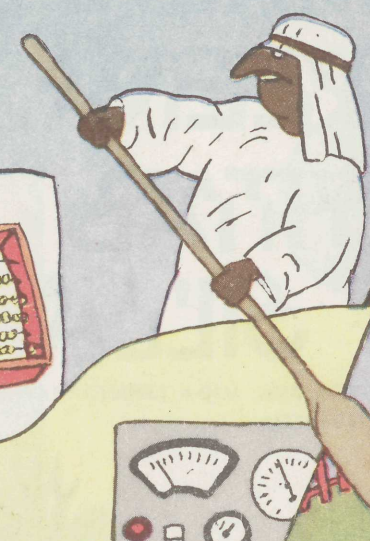
ELKNÜ Keskkomitee ja ENSV Pioneeriorganisatsioon Nõukogu lastejakiri «Täheke» nr. 12 1984. Ajakiri asutatud jaanuaris 1960. Ilmub kord kuus. EKP Keskkomitee Kirjastus. Toimetuse aadress: Tallinn 200 107, Pärnu mnt. 67-a. Toimetus käsikirju ei tagasta.

Kolleegium: E. Haamer, V. Kotkas, E. Mardi, H. Mänd, H. Rattiste, V. Variksaar. Telefonid: peatoimetaja E. Mardi 681-495, vastutav sekretär V. Variksaar 681-497, vanemtoimetaja J. Rannap 681-497, kunstiline toimetaja J. Tammsaar 681-400, toimetaja A. Jürgens 681-538, tehniline toimetaja A. Lill 681-496.

Laduda antud 30. 11. 1984. Trükkida antud 20. 12. 1984. Trükiarv 75 800. Otsispaber nr. 1. 60x90/8. Trükkpoognaid 2. Arvestuspoognaid 2,94. Tingvärvtõmmiseid 8,0. MB-09977. Tellimise nr. 4367. EKP Keskkomitee Kirjastuse trükikoda, Tallinn 200 090, Pärnu mnt. 67-a.

Tallinn
Põhja
Tähe

ИНДЕКС 78231
HIND 20 KOP.

LEIA PILDILT 28 A-TÄHEGA JA
10 B-TÄHEGA ALGAVAT SONA.

Joonistanud PRILT PÄRN
TÄHEKESIK